

УДК 657:338.43:004

DOI: <https://doi.org/10.32782/business-navigator.83-45>**Голуб Н.О.**

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування
*Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного*
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2238-1986>

Golub Natliia

Candidate of Economic Sciences, Docent,
Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Taxation
Dmytro Motornyi Tavia State Agrotechnological University

ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ У ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

ACCOUNTING AND FINANCIAL SECURITY SYSTEM OF AGRICULTURAL ENTERPRISES IN THE DIGITAL ECONOMY

У статті розкрито фінансову сутність системи обліково-фінансового забезпечення фінансової безпеки агропромислових підприємств у цифровій економіці. Показано, що фінансова безпека є базовим чинником стабільності та розвитку підприємства, а бухгалтерський облік виступає основним джерелом фінансової інформації для управління ризиками, ліквідністю, прибутковістю та платоспроможністю. Обґрунтовано роль цифрових технологій у підвищенні ефективності фінансового моніторингу, аналітики та контролю. Визначено ключові облікові показники, що характеризують рівень фінансової стійкості підприємства. Запропоновано напрями вдосконалення фінансово-аналітичної системи через автоматизацію обліку, цифровий аудит і використання інтелектуальних інструментів прогнозування для забезпечення фінансової стабільності й конкурентоспроможності аграрного сектору.

Ключові слова: фінансова безпека, бухгалтерський облік, фінансова стабільність, агропромислові підприємства, цифрова економіка, цифровізація, аналітика, автоматизація обліку, фінансова стійкість, управління ризиками.

The article examines the accounting and financial support system to ensure the financial security of agro-industrial enterprises in the context of the digital economy. The high level of financial risks, exchange rate fluctuations, increased competition, instability of sales markets and climate change necessitate the creation of an effective financial security system, the basis of which is reliable, timely and analytically complete accounting and financial information. In the modern conditions of digital transformation of the economy, ensuring the financial security of agro-industrial enterprises is one of the key factors of their sustainable development. Accounting and financial support plays a leading role in this system, because accounting becomes not only a means of recording business transactions, but also a source of reliable information for risk management, control, analysis and forecasting of the financial condition. The study substantiates the role of accounting data in assessing liquidity, solvency, profitability and financial stability, which determine the level of financial security of the enterprise. The impact of digitalization on the efficiency of financial and accounting processes is analyzed, in particular the implementation of ERP systems, cloud accounting platforms, electronic document management, big data analytics and digital signatures. It is proven that the integration of digital technologies provides transparency, automation and operational control over financial resources, reduces the impact of human errors and strengthens analytical capabilities in financial risk management. The article highlights the main threats to the financial security of agricultural enterprises – price volatility, credit dependence and weak internal control systems – and suggests areas for improving financial management mechanisms. The development of intelligent analytical systems, digital audit and predictive financial modeling is identified as a strategic priority for strengthening the financial stability, competitiveness and adaptive potential of agro-industrial enterprises in a dynamically changing digital environment.

Keywords: financial security, accounting, financial stability, agro-industrial enterprises, digital economy, digitalization, analytics, accounting automation, financial stability, risk management.

Постановка проблеми. Сучасна економіка вимагає від агропромислових підприємств високого рівня адаптації до змін зовнішнього середовища, серед яких домінуючими є цифровізація та зростання фінансових ризиків. Забезпечення фінансової безпеки виступає критичним елементом сталого розвитку підприємства.

Фінансова безпека агропромислових підприємств є однією з головних умов сталого функціонування галузі, особливо в умовах зростаючої конкуренції, кліматичних викликів, нестабільності ринків і цифрової трансформації. У цьому контексті бухгалтерський облік постає не лише як інструмент фіксації господарських операцій, а як ключовий елемент інформаційної системи управління ризиками, контролю, прогнозування та стратегічного розвитку. Що дозволяє виявляти загрози, формувати ефективні управлінські рішення та забезпечувати економічну стійкість.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Автори Бірченко Н.О., Рудченко С.В. та Ряснянська А.М. у своїй праці з'ясували, що фінансова безпека як складова економічної безпеки передбачає виокремлення фінансового аспекту, який представляє собою комплекс заходів, щодо запобігання ймовірному збитку від дії негативних факторів за різними фінансово-економічними показниками підприємства. А також запропоновано відобразити систему обліково-аналітичного забезпечення фінансової безпеки аграрних підприємств у вигляді облікової складової, яка включає фінансовий, управлінський та податковий облік, аналітичної складової, до якої включено фінансовий, економічний та стратегічний аналіз, а також контролюючої складової, яка містить зовнішній, внутрішній та стратегічний контроль [1, с. 191].

У праці Мельник С.І. зазначив, що має місце така особливість у забезпеченні економічної безпеки підприємства, коли фактичний рівень безпеки визначається за фінансовими індикаторами, а планування та можлива реалізація захисних заходів у будь-якій функціональній сфері потребує узгодження із можливою зміною рівня фінансової безпеки підприємства. Логічним буде висновок, що зосередження належної уваги на діагностуванні, яке включає й оцінювання фінансової безпеки формує потрібне інформаційне підґрунтя для управління економічною безпекою загалом із подальшою конкретизацією щодо кожної окремої функціональної складової [2, с. 135].

Сьогодні, як ніколи, проблема забезпечення фінансової безпеки підприємства має важливе тактичне та стратегічне значення. Адже від того, наскільки якісно, ефективно і, головне, рентабельно буде здійснювати свою діяльність суб'єкт господарювання, залежить благополуччя всієї країни. Необхідно більше уваги приділяти питанням упровадження механізмів забезпечення фінансової безпеки саме на рівні суб'єктів підприємництва сфери матеріального забезпечення, що пов'язано зі значною кількістю ризиків і нестабільністю як внутрішнього, так і зовнішнього їх середовища, зазначає у своїй праці Коваль Н.І. [3, с. 156].

Як зазначено Васильєвим А.А. у праці, сьогодні держава усебічно підтримує та дає можливість знаходити нові рішення в складних умовах для стимулювання економічної діяльності та адаптації до змін у бізнес-середовищі шляхом запровадження нових нормативних вимог. Наприклад, змінено вимоги та терміни подання статистичної, фінансової та податкової

звітності. Значні зміни відбулися в банківському та податковому законодавстві країни, системі державного регулювання цін і ціноутворення тощо [4].

Олександренко І. зазначає, що значний вплив на фінансову безпеку аграрних підприємств чинять зміни в економічному середовищі – глобалізація, технологічні зрушення, зміни законодавства тощо мають значний вплив на фінансову стійкість таких підприємств. Відповідно, ефективне управління фінансовою безпекою дозволяє їм адаптуватися до цих змін, забезпечуючи конкурентоспроможність та стійке функціонування. Практична реалізація такого управління базується на застосуванні спеціалізованих фінансових інструментів та стратегій, орієнтованих на зменшення фінансових ризиків та забезпеченню оптимального використання ресурсів у сільському господарстві. Таким чином, приходимо до висновку про об'єктивну необхідність вивчення теоретичних аспектів застосування новітніх фінансових інструментів для забезпечення фінансової безпеки підприємств агросектору [5, с. 142].

Формулювання завдання дослідження. Узагальнити теоретичні засади формування системи фінансової безпеки агропромислових підприємства та визначити роль обліково-фінансового забезпечення в її функціонуванні, проаналізувати можливості цифрових технологій у підвищенні ефективності облікової інформації для моніторингу і мінімізації фінансових ризиків. Визначити, як сучасна система бухгалтерського обліку відповідає вимогам фінансової безпеки аграрних підприємств

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансова безпека — це такий стан підприємства, при якому забезпечується стабільність його фінансової системи, здатність до розвитку, опору зовнішнім і внутрішнім загрозам, пов'язаних із фінансовими втратами, неплатоспроможністю, неефективним використанням ресурсів [6]. У аграрній сфері вона тісно пов'язана з сезонністю виробництва, високою залежністю від зовнішніх факторів (погоди, державної підтримки, кон'юнктури ринку), що зумовлює необхідність постійного моніторингу фінансового стану. Основні загрози фінансовій безпеці агропідприємств:

- нестабільність цін на агропродукцію;
- коливання валютного курсу;
- залежність від державних дотацій;
- високий рівень кредитної залежності;
- слабкий рівень внутрішнього фінансового контролю.

Бухгалтерський облік виступає фундаментом для забезпечення фінансової безпеки, виконуючи такі функції [1]:

- інформаційна – формування достовірної фінансової інформації;
- контрольна – виявлення відхилень і фінансових ризиків;
- аналітична – розрахунок показників ліквідності, рентабельності, платоспроможності;
- регулююча – забезпечення податкової та правової відповідності.

На рис. 1 представлено бухгалтерський облік в системі фінансової безпеки

Бухгалтерська інформація є основою для ухвалення рішень щодо захисту активів, оптимізації витрат, вибору джерел фінансування та інвестування [1].

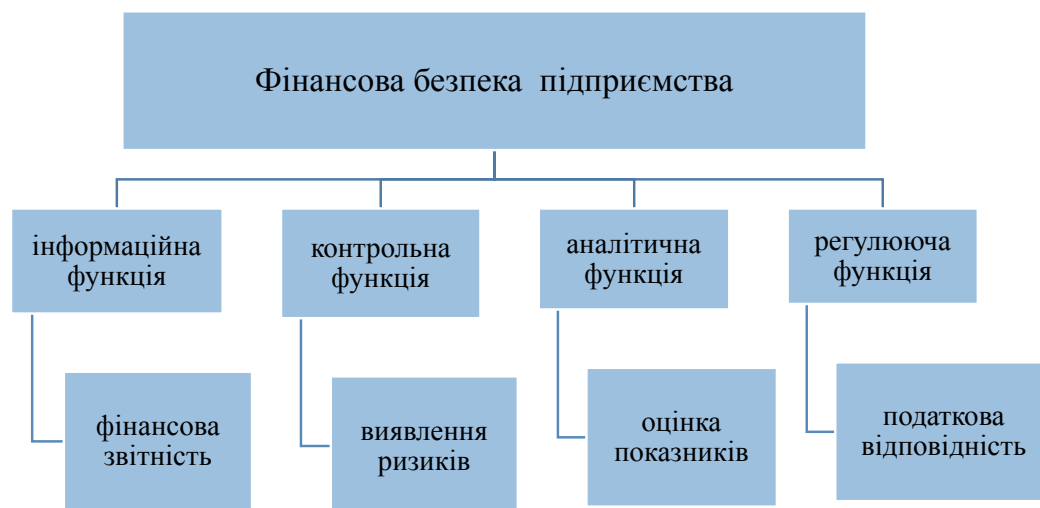

Рис. 1 Бухгалтерський облік в системі економічної безпеки

Джерело: сформовано автором

Інтеграція цифрових технологій у бухгалтерський облік дозволяє значно підвищити його ефективність. Зокрема:

- використання ERP-систем (BAS ERP, SAP);
- хмарні сервіси обліку (M.E.Doc, Zoho Books);
- електронний документообіг;
- аналітика на основі великих даних;
- використання електронного цифрового підпису (ЕЦП).

Ці рішення забезпечують прозорість, швидкість доступу до облікової інформації, зниження ризику людської помилки, а також оперативне реагування на фінансові загрози.

Аналітична оцінка фінансової безпеки на основі облікових показників представлена в табл. 1

Цифровізація дає змогу автоматично обчислювати ці показники в облікових системах. Регулярний моніторинг дозволяє агропідприємствам виявляти потенційні загрози фінансовій безпеці та швидко реагувати. Інтеграція з аналітичними платформами дає змогу формувати дашборди та порівнювати показники в динаміці [7].

Практичними аспектами, щодо фінансової безпеки, яку за допомогою обліку йде підсилення [8]:

- бюджетування на основі облікових даних дозволяє планувати витрати та доходи з урахуванням ризиків (ідентифікувати витрати, які не приносять прибутку; аналізувати собівартість продукції та оптимізувати її; формувати систему бюджетування, що обмежує перевитрати);

Таблиця 1

Ключові облікові показники для оцінки фінансової безпеки

№	Показник	Формула розрахунку	Економічна суть	Нормативне / критичне значення
1	Коефіцієнт автономії	Власний капітал/Валюта балансу	Визначає частку власного капіталу в загальному обсязі ресурсів	$\geq 0,5$
2	Коефіцієнт поточної ліквідності	Оборотні активи/Поточні зобов'язання	Показує здатність погашати короткострокові зобов'язання	1,2–2,0
3	Коефіцієнт покриття відсотків	Прибуток до сплати % та податків/Витрати на відсотки	Характеризує фінансову стійкість за борговими зобов'язаннями	$> 1,5$
4	Рентабельність продажів	Чистий прибуток/Виручка $\times 100\%$	Визначає прибутковість реалізації продукції	Індивідуальне значення, чим вище – тим краще
5	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Виручка/Середня дебіторська заборгованість	Відображає ефективність управління розрахунками	Залежить від галузі
6	Коефіцієнт фінансового ризику	Позиковий капітал/Власний капітал	Показує ступінь фінансової залежності	< 1 (оптимально)
7	Коефіцієнт цифрової готовності обліку (оцінюється експертно)	Кількість цифрових рішень у обліку/Максимально можлива кількість	Демонструє рівень автоматизації облікових процесів	$> 0,6$ (бажано)

Джерело: сформовано автором

- управлінський облік дає змогу аналізувати ефективність діяльності за напрямками;
 - облік витрат сприяє виявленню збиткових процесів і зниженню витрат (ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення; уникати необґрунтованих витрат і ризикованих інвестицій; своєчасно реагувати на негативні зміни у фінансових показниках);
 - аудит облікових даних виявляє порушення, шахрайство, нераціональне використання ресурсів, виявляються фінансові ризики на ранній стадії; фіксуються аномалії у витратах, доходах чи розрахунках;
 - антикризове управління базується на обліковій аналітиці для зменшення впливу зовнішніх шоків.
- Серед основних проблем, на сьогодні, є:
- низький рівень цифрової грамотності бухгалтерів;
 - недостатнє впровадження сучасних облікових систем у малих господарствах;
 - ризики кібербезпеки при роботі з цифровими платформами.

У перспективі роль бухгалтерського обліку у забезпеченні фінансової безпеки буде забезпечена через:

- розвиток інтелектуальних аналітичних систем;
- облікову інтеграцію з геоінформаційними системами (GIS);
- перехід на всеосяжну електронну звітність.

Висновки. Бухгалтерський облік у сучасних умовах виконує не лише класичну функцію обліку, а стає ядром фінансового моніторингу, контролю та прогнозування. Бухгалтерський облік – це не просто фіксація фактів господарської діяльності, а стратегічний інструмент фінансової безпеки, який в умовах цифрової екосистеми дозволяє ефективно ідентифікувати, оцінювати та контролювати ризики. Його роль у агропромисловому комплексі зростає пропорційно до потреб у прозорості, оперативності та достовірності фінансових рішень. Поєднання глибокої аналітики, автоматизації процесів та інтеграції з іншими інформаційними системами створює передумови для формування ефективної та адаптивної системи фінансового управління в аграрному секторі.

Список використаних джерел:

1. Бірченко, Н., Руденко, С., Ряснянська, А. Обліково-аналітичне забезпечення фінансової безпеки аграрних підприємств. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*, № (13), 2022. С. 191–197. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2022.13.23> (дата звернення 22.05.2025)
2. Мельник С. І. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика: монографія. Львів: «Растр-7», 2020, 384 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3284/1/Mel%27nyk_%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F.pdf (дата звернення 24.06.2025).
3. Коваль Н.І. Забезпечення фінансової безпеки підприємства в умовах війни: проблеми та особливості. *Агросвіт*. № 4. 2024. С. 152–158 DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.06.111 (дата звернення 22.10.2025).
4. Васильєв А.А. Фінансова безпека аграрних підприємств України в умовах правового режиму воєнного стану. *Економіка та суспільство* № 45. 2022 DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-63> (дата звернення 22.05.2025).
5. Олександренко І Теоретичні засади управління фінансовою безпекою підприємств агросектору. *Економічний форум* № 1(3). 2023. С. 141–147 DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2023-3-18> (дата звернення 15.10.2025).
6. Кузенко Т.Б. Фінансова безпека підприємства [Електронний ресурс]: навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020, 123 с. URL: <https://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/25172/1/2020-%D0%9A%D1%83%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%A2%20%D0%91,%20%D0%A1%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%9D%20%D0%92.pdf> (дата звернення 22.10.2025).
7. Цифрова економіка. Про нові можливості для України. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/kubiv/tsifrovaekonomika-pro-novi-mozhlivosti-dlja-ukrajini-2282520.html> (дата звернення 15.09.2025).
8. Дячков Д.В., Потапюк І.П., Капран І.В. Економічна безпека в системі стратегічного управління підприємством. *Економіка та суспільство*. 2021. № 24. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/173> (дата звернення: 26.05.2025).

References:

1. Birchenko, N., Rudenko, S., Riasnianska, A. (2000) Oblikovo-analytychne zabezpechennia finansovoi bezpeky ahrarnykh pidpryemstv [Accounting and analytical support for the financial security of agricultural enterprises]. *Tavriiskyi naukovyi visnyk. Seriya: Ekonomika*, no. (13), pp. 191–197. DOI <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2022.13.23> (accessed May 22, 2025).
2. Melnyk S. I. (2020) Upravlinnia finansovoiu bezpekoiu pidpryemstv: teoriia, metodolohiia, praktyka: monohrafiia [Managing the financial security of enterprises: theory, methodology, practice: monograph]. Lviv: "Rastr-7". 384 p. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3284/1/Mel%27nyk_%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F.pdf (accessed June 24, 2025). (in Ukrainian)
3. Koval N. I. (2024) Zabezpechennia finansovoi bezpeky pidpryemstva v umovakh viiny: problemy ta osoblyvosti [Ensuring the financial security of an enterprise in wartime: problems and features]. *Ahrosvit*. no. 4. pp. 152–158 DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.06.111 (accessed October 22, 2025).
4. Vasyliiev A. A. (2022) Finansova bezpeka ahrarnykh pidpryemstv ukrainy v umovakh pravovoho rezhymu voiennoho stanu [Financial security of agricultural enterprises in Ukraine under the legal regime of martial law]. *Ekonomika ta suspilstvo* no. 45. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-63> (accessed May 22, 2025).
5. Oleksandrenko I (2023) Teoretychni zasady upravlinnia finansovoiu bezpekoiu pidpryemstv ahrosetoru [Theoretical principles of managing the financial security of agricultural enterprises]. *Ekonomichnyi forum* no. 1(3). pp. 141–147 DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2023-3-18> (accessed October 15, 2025).
6. Kuzenko T. B. (2020) Finansova bezpeka pidpryemstva [Elektronnyi resurs]: navchalnyi posibnyk [Financial security of the enterprise [Electronic resource]: a textbook] Kharkiv : KhNEU im. S. Kuznetsia, p 123. Available at: <https://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/25172/1/2020-%D0%9A%D1%83%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%A2%20%D0%91,%20%D0%A1%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%9D%20%D0%92.pdf> (accessed October 22, 2025). (in Ukrainian)

7. Digital economy. About new opportunities for Ukraine. Available at: <https://nv.ua/eng/opinion/kubiv/tsifrova-ekonomika-pronovi-mozhливosti-dlja-ukrajini-2282520.html> Available at: <https://nv.ua/ukr/opinion/kubiv/tsifrovaekonomika-pro-novi-mozhливosti-dlja-ukrajini-2282520.html> (accessed September 15, 2025). (in Ukrainian)

8. Diachkov D. V., Potapiuk I. P., Kapran I. V. (2021) Ekonomichna bezpeka v systemi stratehichnoho upravlinnia pidpriemstvom [Economic security in the system of strategic management of the enterprise]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, vol. 24. Available at: URL:<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/173> (accessed May 26, 2025).